

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22/II - tel. 62-76
Uprava: Trst, ul. S. Anastasio 1/c - tel. 30-39 -
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18
Cena: posamezna številka L 20. — Naročnina:
mesečno L 65 (za inozemstvo L 100). — Poštai
čekovni račun št. 9-18127.

Leto III. - Štev. 53

Trst - Gorica 16. decembra 1949

Izhaja vsak petek

NOJEVSKA POLITIKA

Noj je svojevrstna ptica. Ne samo da ne more leteti, še prav posebno se odlikuje po svojem pomankanju inteligence. Ako vidi nevarnost, potem ne beži, temveč zarje glavo v pesek in čaka. Ker sam na ta način nič več ne vidi, misli, da ga tudi njegovi sovražniki ne bodo opazili. Trdovratno tišči glavo v pesek tudi se potem, ko so ga že prijeli ali pa ko mu polijo dragoceno perje.

Na tega ptica sem se nehote spomnil, ko sem prebiral v zadnjih številkah »Primorskega dnevnika« nekatero članke, ki podajajo misli našega velikega prijatelja Babiča in njegovih tovarišev. Nikdar si nisem mislil, da bom lahko našel na tako veliko podobnost človeškega zadržanja s to svojevrstno afriško ptico. Zljudenje res prinaša vedno nova odkritja!

Dne 27. novembra je bila namreč konferenca SIAU in na njej je tovariš Laurenti dejal, da je nezaupanje, ki ga goje Slovenci do solidarnosti italijanskega ljudstva, po vsem tem, kar so doživeli, popolnoma upravičeno. Tovariš Laurenti je namreč pri tem mislil na to, kako je italijanski tržaški proletarijat obrnil prijatelju Babiču hrbet v trenutku, ko je kominformistični veter udaril z druge strani v tržaška progresivna jadra. Toda, da ne bi rekel hujšega!

Da je tržaški proletarijat razočaral in izdal Babiča? Kaj nam mar volivni rezultati! Nikdar! Tako so ustali govorniki: sam Titoov tržaški namestnik Babič, Bole, tovariš in tovarišice. V dolgih klobasarijah so ognjevit dokazovali, da je tržaški proletarijat ostal zvest njim in samo njim. S precejšnjo sentimentalnostjo so se spominjali časov, ko so množice italijanskih proletarcev demonstrirale po Trstu za njihove koristi, trdili so, da njihovih zborovanj ne razbijajo italijanski ali vsaj je le-teh organizirani mešani proletarci, trdili bi celo, da jim je prosvetna družina in občine odnesla »buržuazijac«, ne pa delovno ljudstvo, ki je povsod odločilo s svojo večino glasov. Tako zelo so se razburili, da so vse svoje dokaze neprestano na novo stresali: na okrajnih skupščinah OF v Nabrežini in na Opčinah, na seji Glavnega odbora OF za tržaško ozemlje in seveda v raznih prigradnih člankih v »Primorskem dnevniku«, ne pozabivši pri tem naše dolarske demokracije!

Zal nam je ljudi, ki celo v tem zadnjem letu niso ničesar videli in se nečesto ničesar naučili. Trša kot so dejstva, globlje in obupneje zavirajo svojo glavo v izdajalske temelje fratelančne stavbe. Nauk, ki so ga doživeli z zadržanjem italijanskih delavskih množic v Trstu, bi jim moral namreč dokazati vso osnovno zgrešenost škodljive SIAUrske politike. Toda, to je vendar politika, katero so oni sami iznašli in zato mora obveljati, pa naj desetkrat propade! Njeno zanižanje bi namreč pomenilo uničanje SIAU-a. Kako naj bi potem opravičevali njegovo ustanovitev, vzdrževanje in izdatke?

Kaj narodne koristi, osebni prestiž je glavna stvar! Zato lahko piše »Primorski dnevnik«: »Mi v Trstu pa moramo in moremo imeti svojega zaveznika le in edino v tukajšnjem italijanskem demokracičnem delovnem ljudstvu.«

Od srca smo mu hvalile za to priznanje! S tem so nosilci titovske politike v Trstu prvič jasno in javno povedali, da se požvižgajo na slovensko narodno solidarnost, da jim je bližji trenutni komunistovski in nesigurni zaveznik, kot pa lasten brat, ki misli z lastno glavo. Koliko je vreden ta zaveznik, na katerega še vedno prisega Babičeva družina, smo pa lepo videli v tem zadnjem letu.

Toda noj ostane noj in babičevci ga v vsem posledno posnemajo. Oni niso videli ničesar! Zato: nobenega umika z dosedanje linije! Volitve so vsakomur pokazale, kako zelo so oskubljeni, pokazali so to dogodki in prosvetnih društvih, to kažejo incidenti na raznih prireditvah, kjer se morajo celo taki protimperialisti, kot so babičevci, zatekati za pomoč k tržaški imperialistični policiji in za zadoščanje k tržaškemu imperialističnemu sodiščem. A noj se ne premakne! Globlje in globlje zariva svojo glavo v pesek, še vedno sanja o množicah svojih pristaev, o množičnih demonstracijah in ne vidi stvarnosti: da je gol, brez perja in smešni!

Vztrajnost je lepa stvar, toda v takem primeru prehaja v neumnost. Zadnji čas je, da naši prijatelji

V obrambo pravic slovenske manjšine v Italiji

Od srede do srede

Sovražna napad uradnih italijanskih krogov na slovenske šole na Goriškem, o katerem smo pisali že v zadnjih dveh številkah našega lista, ni prišel nepremišljeno, ker smo že tik po 15. septembru 1947 zvedeli zaupno za besede, ki jih je na račun naših šol spregovoril nek prefekturni funkcionar iz Gorice. Dejal je: »Uradno teh šol ne bomo preganjali, ker bodo same umrle.«

To se je zgodilo kmalu potem, ko je ministrski predsednik De Gasperi dal v Rimu uradno izjavo, da bodo pravice slovenske manjšine ravno tako zaščitene, kakor pravice ostalih narodnih manjšin v Italiji, in kmalu potem, ko je De Gasperijeve besede ponovil na goriški prefekturi državni podtajnik pri notranjem ministrstvu poslanec Marazza.

Zadovoljna narodna manjšina ni državi nevarna!

Besedam funkcionarja z goriške prefektore nismo verjeli iz dveh razlogov: prvi zato, ker smo menili, da De Gasperi in njegovi poslanci ne trosijo praznih obljub, podobno kot so to delali razni italijanski predstavniki in celo dvor po prvi svetovni vojni, drugi, ker smo bili prepričani, da bodo italijanski krogi potegnili potrebne nauke iz napak fašističnega režima in jih ne bodo ponavljali. Spoznali so lahko, da naš narod ni med tistimi, ki bi z lahkoto pozabil na svoji osnovni narodni vrednoti: pravico do lastnega jezika in kulturnega izživiljanja. Tu na meji

Samostojnost malih narodov ne nasprotuje tendenci razvoja, ki ustvarja vedno tesnejše vezi med posameznimi narodi in državami.

(Masaryk - »Nova Evropa«)

države je škodljivo vsako nasilje. Zadovoljstvo manjšine je prvi korak, da bodo njeni pripadniki lojalno in vestno izvrševali vse svoje državljanske dolžnosti. Z izživljanjem nezadovoljstva fašizem ni mogel doseči tega uspeha. Za njegovo uresničenje je poklicana demokracična Italija! Besede njenih uradnih predstavnikov so nam bile potokaz, da bo hodila po tej poti.

Zato nismo polagali važnosti na besede goriškega funkcionarja, kajti zavedamo se, da je povsod dovolj vročih glav, ki rade dajejo nepremišljene izjave. Mislili smo, da je to preostala cvetka iz prejšnjih časov, kateri nove demokracične razmere ne bodo dovolile, da pride do izraza. Zal nam je bilo za senco, ki so jo besede tega funkcionarja vrgle v oči mnogih prizadetih na kulturno poslanstvo in pojmovanje skupne velike države. Upravičeno smo trdili, da tak človek ne služi resničnim koristim svoje domovine. Nestrupno naphovanje in težnja po zatiranju namreč še ni dokaz za resničnost in upravičenost narodu koristnega dela!

jetelja nekoliko premaknejo svoje močane. Saj je vendar od vsega početka jasno, in slepcom so to pokazali dogodki, da narodnostnih vprašanj v Trstu ne bomo rešili s tem, da bomo zahtevali od Italijanov, naj kriče »živeli Babiča ali »živela Jugoslavija!« Pustimo jih lepo pri miru, da ostanejo Italijani Italijani, a mi ostajmo Slovenci. Na tej osnovi iščimo sporazum, kot dve samostojni narodnosti, zavedajoči se svojih koristi in nujnosti: mirnega sožitja. Ta sporazum pa bo nemogoč vse dokler se bomo zatekali k raznim hermafroditnim organizacijam SIAUrskega tipa.

Ce smatra naš veliki prijatelj Babič, da je s svojimi izjavami prepričal sebe, potem to še razumemo, čeprav ga pomilujemo. Toda če si domišlja, da je prepričal našega slovenskega človeka, potem mu moramo reči, da se pošteno moti.

Naši ljudje niso noji. Gledajo okrog sebe in kakor vidijo, tako sodijo. Spoznali so potrebo po splošni slovenski solidarnosti, spoznali so da jih je Babič vodil po napačnih poteh in če sedaj pri svoji zmoti vztraja, mu ne bodo več sledili, pa naj bo to njemu in njegovim prav ali ne.

V začetku je šlo vse v kar dobrem redu. Po prvih dneh izgradov so Italijanski funkcionarji s svojimi nastopi kazali, da žele spoštovati uradno izraženo voljo Italije. Prihajali so na naše šolske prireditve, kjer so se lahko prepričali, da je delovanje našega šolstva v popolnem skladu z dolžnostmi, ki smo jih prevzeli do skupne države. Videli so lepe akademijske, polne razrede, voljo do dela in uveljavljanja, ki je posledica prirojene marljivosti našega človeka.

Naših šol ne morejo zatreti

Morda so prav te prireditve in pokazani uspehi prepričali razne nestrupne, da slovenske šole še ne nameravajo tako hitro umreti. Tako smo na svoje največje začudenje pričeli opažati, kako prihajajo počasi ponekod v slovenski šolski organizaciji na površje in do izraza ljudje, ki so po svojem značaju in nazorih poklicani, da slovensko šolo razbijejo, ne pa razvijejo. Pričelo so se torej prve »injekcije«, ki so imele namen pospešiti napovedano smrt slovenskega šolstva, ki je kazalo tako veliko odporno silo.

Star pogovor pravi, da je potujčence hujši od tujca. Tako je povsod po svetu in tega bi se morala zavedati tudi italijanska oblastva posebno na tako občutljivem področju kot so manjšinska prosvetna vprašanja. Na probleme manjšine bo lahko mirno in nepristransko gledal pošten Italijan. Ker bo spoštoval sebe, bo spoštoval in razumel tudi nas. Toda nikdar ne bodo mogli mirno obravnavati manjšinskih vprašanj posamezniki, ki so od svojega naroda odpadli. Kot izvirni greh jih bo v vsakem stiku s preostalimi pripadniki prejšnje narodne družine, kateri so sami prapadali, vedno občel občutek »izvirnega greha« in da zabrišejo zadnje sled svoje preteklosti bodo nujno svovražili.

Zato bo dalekovidna državna uprava take ljudi odstranila iz njihovega dotedanjega okolja ter jih presadila v notranjost naroda, s katerim se žele spojiti. Sele tam se bodo popolnoma amalgamirali in navzeli tiste narodne duše, katero žele izpovedovati. Nikdar pa

nih ne bo uporabljala za stike z narodnimi manjšinami, iz katerih taki ljudje izhajajo, kajti njihova prisotnost bo zaradi prej navedenih neizogibnih lastnosti te stike samo kalila.

Na vse to pa so italijanska oblastva v Gorici pozabila v trenutku, ko so na nekaj mest v slovenski šolski službi imenovala posameznike, ki spadajo v malo prej navedeno skupino. Stalne so pritožbe proti tem ljudem, tako v vodstvu šol, kakor med ljudmi. Nekateri izmed njih komaj jecljajo še nekaj slovenskih besed in že hočejo biti slovenski učitelji in šolski voditelji. Celo merodajni činitelji pri šolskem skrbništvu v Gorici se pogostoma čudijo nekolegialnim postopkom nekaterih slovenskih šolskih učnih moči. Toda ali se pri tem ne vprašajo, kako je vse to nastalo, da je vse to posledica tistih »injekcij«, ki jih je v slovensko šolsko organizacijo spretno ubrizgala premišljeno postopajoča roka. Odstraniti je treba vzrok bolezni in bolezen bo minula. Smatramo, da je posebno po zadnjih dogodkih, ki so dovedli do neprijetne napetosti in trpkega občutka kršitve medsebojnih pravic in dolžnosti, tako razčiščenje še posebno nujno potrebno.

Kje so naše pravice?

Kot manjšina smo dolžni lojalno izpolnjevati vse naše obveznosti do države in država mora biti sigurna, da jih bomo tudi res izpolnili. Toda na drugi strani imamo po pisanih in božjih postavah tudi mi kot manjšina pravico do države zahtevati, da nam omogoči časten in enakopraven način svobodnega življenja. V imenu teh načel pozivamo pristojne činitelje, naj še enkrat pregledajo svoje zahtevanje do naše manjšine in naj ga postavijo na nove temelje. Prepuštili morajo pozabi škodljive postopke in načine preteklosti.

Eno izmed takih sredstev je bilo prav favoriziranje narodnih odpadkov pred očmi in na hrbtu manjšine. Postavljati na razna mesta ljudi, ki čutijo v svojem srcu nenaklonjenost, ali vsaj neodstranljive predsodke do tega, kar imajo obravnavati, kar imajo delati, je v osnovi zgrešeno. Ob strani pristransko razpoloženih ljudi bodo

prihajali pristranski in pogostoma napačni, toda vedno škodljivi nasveti. Tako je bilo tudi sedaj v primeru slovenskih šol. Nerazumljivo krivičnega in tako očitno odbijajočega ukaza si niso izmislili v Rimu. Rodil se je tu v Gorici, v glavi, ki je polna sovraštva. Se zaveda dotični človek, kako je s svojo potezo prav tu na meji škodil ugledu Italije? Verjetno mu sovraštvo zakriva pogled, kajti sicer nekaj takega ne bi napravil. Morda je to eden izmed onih, ki žele, da bi vsi ostali Slovenci nasilno napravili to, kar je on napravil iz svoje volje, da bi odpadli od svojega naroda?

Da se preprečijo podobni dogodki v bodočnosti, bo po vsem, kar smo prej navedli, samo v obojestransko korist, ako bodo posebno državna oblastva iz vseh področij, kjer prihaja v poštev obravnavanje manjšinskih vprašanj, odstranila ljudi, ki bi ta vprašanja reševali z določenimi predsodki, posebno pa take, ki bi z nacionalnim sovraštvom hoteli izbrisati zadnje sledove svoje nekdanje pripadnosti. Prezniko bi bilo za državo, da se v svojem delu poslužuje takih ljudi. V te urade spadajo samo dobri in pošteni Italijani, ali pa dobri in pošteni Slovenci. Vse drugo pa mora biti uporabljeno tam, kjer ni nevarnosti, da bi kalilo naših merodajnih odnosov.

S težkim srcem, vendar z vso odločnostjo smo izpogovorili svojo besedo. Potrebna je bila jasna izjava in misli tudi v tem bolečem personalnem vprašanju. Na oblastvih je sedaj, da dokažejo, ali domnevajo potrebo poštenega sporazuma in živega sodelovanja.

Ze lani jeseni je bil pripravljen zakon za naše šole. Toda slabi goriški svetovalci so govorili, da je zakon nepotreben, da bi njegova zakonitev škodovala koristim republike. Rim jih je do sedaj poslušal. Končno, po petih letih vojne bi bil vendar čas, da se razmere na slovenskih šolah dokončno uredijo. Ta ureditev, ob spoštovanju navedenih personalnih nasvetov bi bila prvi dokaz, da veje nov veter. Njihov postopek bo pokazal, ali so bile resnične uradne izjave, ali pa moramo verjeti skritim grožnjam raznih neuravnovešenih zagrizencev.

Zakaj preživlja Trst gospodarsko krizo?

(Iz govora občinskega svetnika SDZ dr. J. Agneletta o priliki preračunske razprave dne 9. dec. 1949)

Naša dolžnost je, da brez vsakega predsodka razpravljamo o vzrokih naše današnje gospodarske krize. Stiri leta so že pretekla od konca vojne. Evropska gospodarska kriza je splošna in zaradi tega trpimo tudi v Trstu. Tržaški gospodarski položaj pa bi mogel biti mnogo boljši, ko bi se naša gospodarska in finančna politika izvajala z gledišča posebnega stanja, ki so ga nam priznala na podlagi pariške mirovne pogodbe. Trst ni samo glavno mesto naše pokrajine s komaj 300 tisoč prebivalci, Trst je nekaj več, Trst je prestolnica Svobodnega tržaškega ozemlja, ki uživa kot neodvisna država vso zaščito Združenih narodov.

Trst je zaradi svoje zemljepisne lege za zapadni in vzhodni svet najugodnejša prehodna točka v Srednjo Evropo in Podonavje. Trst je naravno izhodišče v svet za vse naše zaledje do Karpatov in severnih češkoslovaških mej. Trst je bil še nedavno od tega glavno tržišče kolonialnega blaga ne samo za vso Srednjo Evropo, marveč tudi za Balkan in evropski Vzhod. Kot kavno tržišče je Trst uspešno tekmovalo celo s Hamburgom.

Trst mora izrabiti ta svoj izjemni položaj, da se bodo mogli uspe-

šno razvijati naše industrije, naša trgovina in naš pomorski promet. Vedite pa da se bo mogel dvigniti iz sedanje mrtvila samo Trst, ki bo gospodarsko svoboden! Tržaška blaginja je tako odvisna od naših neposrednih stikov z našim zaledjem in s svetom, da je ne moremo uresničiti, če bo naše luško gospodarstvo vključeno v gospodarski in finančni okvir italijanske države, ki ima največji interes, da ne postane Trst gospodarski tekmeč o starih italijanskih tržišč in luk kot sta n. pr. Genova in Benetke.

Trst v sestavi Italije bo moral predrediti svoje življenjske koristi koristim italijanskega državnega gospodarstva. To je ključ tržaškega vprašanja! Trst, ki bo pod italijanskim gospodarskim nadzorom in od njega odvisen ne bo nikoli pritegnil držav svojega zaledja, kot bi to mogel storiti svobodni Trst.

Sosednje države, ki se pri svojih zunanjih trgovinskih stikih poslužujejo Trsta, ne morejo dovoliti, da bi njihove trgovinske tajnosti in njihove zveze s svetom bile pod nadzorom italijanske republike, ki je njihov tekmeč na svetovnih tržiščih.

V tem medsebojnem nezaupanju in v tem gospodarskem ljubosumju moramo iskati razloge za zaostali razvoj tržaškega tržišča in tržaškega pomorskega prometa v dvajsetih letih italijanske vlade pri nas.

Tržaška vladna politika po 15. septembru 1947 ni upoštevala teh resnic in zato ni stremela za tem, da bi postal Trst gospodarsko neodvisno telo, ker so odločali oni, ki imajo vso korist, da prepričajo zaveznike, da je naše Svobodno ozemlje nesposobno za samostojno

ZA NAŠE ŠOLE

Složen napor vseh tržaških Slovencev je naletel pri Zavezniki vojaški upravi na hvaljevredno najnujnejše razumevanje: 22 oduščenih učiteljev bo ostalo v službi do konca tekočega leta. Ob tej priliki ponovno upravičeno ugotavljamo, da ni bila štednja glavni razlog ukinitve 22 slovenskih razredov. Ukinitve je posledica težnj po načrtnem uničenju slovenske manjšine. Tem silam morajo oblastva izpodrežati korenine! Trst je ogle-dal demokracije za Južno in Srednjo Evropo! Ako nečete trepetih razočarati nad demokracijo, potem morate dokazati moč njene vsebine! Demokracičnemu čutu pravičnosti ne bo zadoščeno:

- 1) DOKLER NE BO PONOVO VZPOSTAVLJENIH 22 RAZREDOV POVSDO TAM, KJER ZARADI UKINITIVE TRPI POUK MLADINE;
- 2) DOKLER NE DOBI SLOVENSKO SOLSTVO POTREBNE SAMOSTOJNOSTI Z USTANOVITVIJO LASTNE SLOVENSKE VISJE SOLSKE UPRAVE;
- 3) DOKLER SE S STALNO NAMESTITVIJO UCNIH MOČI ZA V BODOCE NE ONEMOGOCIJO RUSILNI POSEGI V STAVBO NASEGA SOLSTVA.

Noben resničen demokrat ne more odreči upravičenosti teh zahtev. Vse, kar je manj, je polovičarsko!

Kljub temu pa bo za uresničenje teh smotrov tudi v bodoče potrebno skupno nastopanje, skupno Slovensko šolsko društvo vseh Slovencev brez razlike, ki ga je treba čimprej ustanoviti. To so naši predlogi!

(konec na 2. strani)

7. DECEMBER: Posebni politični odbor OZN je sprejel resolucijo o internacionalizaciji Jeruzalema. — Zapadne tri velesile se posvetujejo o ukinitvi vojnega stanja z Nemčijo. — V Sofiji so začeli veleizdajniško kazensko razpravo proti bivšemu bolgarskemu komunističnemu prvaku Kostovu, ki pa le deloma priznava svojo krivdo. — V Londonu so sprejeli statut nove svobodne svetovne sindikalne zveze. — Tudi poljski vladni podpredsednik Berman je baje padel v nemilost pri Kremlju.

8. DECEMBER: Slovenski prosvetni delavci so poslali v svet s svojega ljubljanskega zborovanja protest zaradi zatiranja jugoslovanskih manjšin v sosednjih državah. — Na sofijskem procesu je Kostov prekladal svoje prejšnje izpovedi. — Kitajska nacionalistična vlada beži iz Cengtuja v Tajpeh pred napalom komunistične armade. — Francoska vladna večina se v parlamentu močno krha, kar spravlja v resno nevarnost Bidaultovo vlado. — Italijo so povabili k razpravljanju pri OZN o upravnem statutu za Somalijo. — Podtajnik OZN Pelt Adrian je imenovan za komisarja za Libijo.

9. DECEMBER: V Parizu so ustanovili politično in gospodarsko državno skupnost »Fritaluz« (Francija, Italija, Luksemburg, Belgija, Nizozemska). — Zapadni nemški vladni predsednik ponavlja svoj predlog o sodelovanju nemške vojske v skupni evropski vojski. — Ameriški vojaški krogi se protivojvojski zasedbi kitajskega čotaka Formoze, poslednjega zatočišča nacionalistične vlade.

10. DECEMBER: V Avstraliji so pri parlamentarnih volitvah zmagali liberalci z velikim naskokom pred laburisti. Novo vlado bo sestavil Menzis, ki je odločen prepovedati komunistično stranko in očistiti sindikate ter vladne urade. — V Parizu zaseda socialistična internacionalna Comisco. — Četrto zasedanje glavne skupščine OZN so po 65. dneih dela zaprli. — V Avstraliji razsaja val političnih stavk; v Gradu je prišlo do spopoda med delavci in policijo. — V Španiji so izdali veliko amnestijo. — Izraelski parlament soglasno odklanja internacionalizacijo Jeruzalema in poziva OZN naj svoj sklep glede tega prekliče. — Na sofijskem procesu proti Kostovu trdijo, da je Kostov izdal KP in zato užival posebno zaščito pri bivšem carskem režimu.

11. DECEMBER: V vzhodni Nemčiji bodo upeljali predvojaško vzgojo. — Na sofijskem procesu proti Kostovu se razne priče medsebojno obtožujejo sabotaže in izdajstva. — Čang Kaj Sek pripravlja obrambo kitajskih otokov. Nacionalistični glavni stan se je preselil na otok Formozo. V južnozapadni Kitajski si sledijo kar zaporedoma upori nacionalističnih vojakov in njihovi prestopi na komunistično stran. — V Firencih je jugoslovansko nogometno moštvo premagalo Francijo in se s tem uvrstilo med moštva, ki se bodo prihodnje leto borila v Braziliji za svetovno prvenstvo.

12. DECEMBER: Krožijo govore o neuspehih pogajanjih med Titom in Kominformom. — Ameriški poslanik v Rimu Dunn bo verjetno premeščen v London. — Angleška javnost vedno odločneje zahteva priznanje kitajske komunistične vlade. — Na sofijskem procesu proti Kostovu se je sprožil val obtožb proti Titu. — Iz zapadne Evrope prihaja val mraza in deževja. — Avstralski liberalni prvak Hughes prerokuje konec socializma na svetu.

13. DECEMBER: Poljska vlada dolži francoske politične kroge vohunškega delovanja na škodo poljskih koristi. — Na sofijskem procesu je državni tožilec zahteval za Kostova smrtno kazen, čeprav se ta proglasa za nedolžnega. — Avstralska laburistična vlada je odstopila. — V Eritreji so uvedli policijsko uro zaradi stalnih napadov domačinov proti Italijanom. — Izraelska vlada je svečano proglasila novi Jeruzalem za svojo prestolnico. — V norveški KP se je začela borba med kominformističnimi in titovističnimi pristaši. — Sovjetsko vodilno glasilo »Pravda« astro napada finskega vladnega predsednika zaradi njegovega neprijateljskega zadržanja do ZSSR.

Zakaj preživlja Trst gospodarsko krizo?

(Nadaljevanje s 1. strani)

svobodno življenje. Da so dokazovali to nevezdrno domnevo so morali sproti sabotirati naše gospodarstvo!

Zato so namenoma držali pri nas v veljavi fašistične vojne zakone, ki so proti liberalnim načelom svetovnega gospodarstva imeli namen začasnega zaščiti italijansko državno gospodarstvo za vse trajanje vojne. Tako je čudna zakonska uredba z dne 24. julija 1942, št. 807 prepovedala tujim državljanom nakupovati v Italiji nepremičnine, ustanovljati trgovinske družbe in industrijska podjetja, nakupovati deleže in delnice že obstoječih družb in razvijati kakršno koli trgovsko in industrijsko dejavnost z nalažanjem tujih glavnic brez izrecnega dovoljenja pristojnih ministrstev. Ti avtarkični zakoni so na žalost še v veljavi na Svobodnem ozemlju na podlagi Ukaza ZVU št. 7 z dne 26. avgusta 1945 in Ukaza ZVU št. 264 z dne 10. oktobra 1946. S tema dveh ukazoma so po 1. 1945 prepovedali tujim državljanom vsa gospodarska delovanja v Trstu. V letih 1945 in 1946 se je preselilo v Trst iz Jugoslavije in Ogrske mnogo zelo sposobnih in uspešnih in ogradnih in gradbenih strokovnjakov, ki so prinesli s seboj milijarde glavnic. Vsa njihova prizadevanja, da bi v Trstu ustanovili industrijska in gospodarska podjetja, so propadla, ker ne področno predsedstvo in ne trgovska zbornica nista hotela izdati za potrebne dovoljenja, in to na osnovi že omenjenega fašističnega anarhističnega zakona z dne 24. julija 1942. Na ta način je bilo za več kot eno milijardo glavnic odtegnjenih tržaškemu gospodarstvu življenju in prisiljenih iskati naložbe v tujini.

Pa ne samo jugoslovanskim in ogrskim podjetjem, marveč celo ameriškim so prepovedali naložbo denarja in gradnjo podjetij ter varen v Trstu! Naj omenimo samo, da so med drugimi odklonili dovoljenje tvrdki Liggett in Mayer American Tobacco Company, ki je hotela postaviti pri nas tobakarno tovarno, v kateri bi dobilo zaposlitve nad pet tisoč oseb. V tem letu je zaprosila za dovoljenje a-

meriška tvrdka Studebaker, ki je nameravala zgraditi v Trstu avtomobilsko tovarno. Tudi v tem primeru je ameriška tvrdka zaradi odklonilnega stališča Rima in tukajšnjih oblastev naložila svoj denar drugod!

Clen 24. t. 4 stalnega statuta za Svobodno ozemlje prepoveduje vsakršno gospodarsko zvezo izključne narave s kakršno koli državo.

Kljub temu so Svobodno ozemlje po 1. 1947 popolnoma vključili v italijanski gospodarski okvir, tako da Italija sklepa trgovinske pogodbe s tujimi državami tudi za Svobodno tržaško ozemlje. Zato je zunanja trgovina našega ozemlja odvisna od dobrega ali slabega italijanskega razpoloženja glede nas, ker nam Italija sproti odstopa del svojih kontingentov in zanje izstavlja potrebna uvozna in izvozna dovoljenja. V takih prilikah je uместno vprašati, kakšne ugodnosti sploh moremo pričakovati od industrijskega pasu, ki je predviden za naše ozemlje?

Ali se je treba čuditi, če v takih izrednih prilikah vsakršnih gospodarskih omejitev in ovir tržaško gospodarstvo ne more zaposliti večjega števila našega prebivalstva in če so državni in občinski uradi prematrpni, če je tržaška življenska raven nižja kot drugod v Italiji? Dokler bo tržaško gospodarstvo podrejeno koristim italijanskega gospodarstva, dokler nam ne bosta vrnjeni popolna gospodarska svoboda in neodvisnost v izključni koristi tržaškega luškega gospodarstva, vse dotlej se naša življenska raven ne bo mogla dvigniti! In vse dotlej bo tudi tržaški mestni preračun pasiven.

Nujno je zaradi tega, da se v korist bodočnosti tržaškega prebivalstva čimprej ukinejo vsi avtarkični fašistični zakoni, da bo moglo tržaško gospodarstvo služiti samo našim koristim, ne da bi bilo navezano na zares nezadovoljivo usodo italijanskega gospodarstva.

Vsaka druga rešitev bo samo zavlačevala, ne da bi ga dokončno rešila težko vprašanje gospodarske krize, ki se tako ostro odraža iz predloženega mestnega preračuna.

Splošna izjava o človečanskih pravicah

Clen 18
Vsakdo ima pravico do svobode mišljenja, vesti in vere; ta pravica vključuje svobodo vere ali prepričanja in svobodo, da izraža svojo vero ali prepričanja sam zase ali skupno z drugimi, javno ali zasebno, s poukom, in izvrševanju verskih dolžnosti, v bogoslužju in obredih.

Clen 19
Vsak človek ima pravico do svobode mišljenja in izražanja; to vsebuje pravico, da ga zaradi njegovega mišljenja nihče ne nadleguje, in pravico, da išče, sprejema in razširja sporočila in ideje s katerim koli izraznim sredstvom ne glede na državne meje.

Clen 20
1) Vsakdo ima pravico do svobodnega miroljubnega združevanja in združevanja.
2) Nihče ne sme biti prisiljen, da postane član kakega društva.

Clen 21
1) Vsakdo ima pravico biti udeležen pri vodstvu javnih zadev svoje države bodisi neposredno ali po svobodno izvoljenih zastopnikih.
2) Vsakdo ima pravico dostopa do javnih služb v svoji državi.
3) Volja naroda je podlaga oblasti državnih ustanov; ta volja se mora izražati v poštenih volitvah, ki se morajo vršiti periodično s splošno in enako volitvno pravico ter s tajnim glasovanjem ali s kakim drugim enakovrednim postopkom, ki jamči za svobodo glasovanja.

PO ITALIJI

Ko je De Gasperi pred kratkim nadomestil odstopivše člane vlade (Saragat in prijatelji) s člani svoje stranke, je ta poteza izzvala v političnih krogih precejšnjo nevoljo. Izgledalo je namreč, da si hoče Krščanska demokracija prilastiti popolnoma vso oblast. Toda De Gasperi je že takrat poudaril, da gre samo za začasno rešitev in da bo v kratkem napravil potrebne korake za rekonstrukcijo celotne vlade.

Ne smemo pozabiti, da je s svojo absolutno večino Krščanska demokracija res absolutni gospodar celotnega parlamentarnega življenja. Toda kratkovidno bi bilo, ako bi vso odgovornost sprejela na svoje lastne rame, ker bi se s tem izpostavila nevarnosti, da se na oblasti hitro obrabi. Saj ji že tako nekateri očitajo, da pripravlja svoj opohod na Rimo, da si prilastita vse vodilne položaje, tako v gospodarskem kot v političnem življenju, da je v njenih vrstah nastala divja tekma za stolčke, itd.

V skladu s svojo prvotno obljubo je De Gasperi sedaj napovedal, da bodo nastale izpremembe v sestavi vlade takoj po praznikih. Seveda se je s tem v zvezi takoj pričelo živahno politično delovanje, ki naj razjasni, katere stranke in pod katerimi pogoji so pripravljene sodelovati v vladi. Saragat je 8. decembra izjavil v Genovi, da je za ohranitev demokracije prav tako koristno delovanje v vladi kot delovanje v pozitivni opoziciji, poudaril je, da ga od vladnih krogov loči gledanje na Atlantsko obrambno pogodbo in na način soodločanja v vladi. Republikanci so se odkrito izjavili za sodelovanje. Liberalci ne žele biti v vladi samo peto kolo in so precej odločni nasprotniki socialnih reform.

Pri vsem tem nihanju in neodločnosti manjših strank se je tudi v Krščanski demokraciji pojavilo krilo, ki zahteva enostransko vladno Krščanske demokracije. Toda odločni krogi vladne stranke stojijo še vedno na stališču vladne opozicije. To stališče je poudaril tudi De Gasperi v svojih najnovejših izjavah. S kakšnim uspehom pa bo v tem smislu spopolnil svojo vlado nam bodo pokazali dogodki.

izjavah. S kakšnim uspehom pa bo v tem smislu spopolnil svojo vlado nam bodo pokazali dogodki.

Še o agrarni reformi

Vprašanje agrarne reforme ostaja še vedno na dnevnem redu kot eno najvažnejših in najbolj neposrednih. Ta značaj mu dajejo posebno dnevni dogodki in razgibanost kmečkih množic, lačnih zemlje. V tem pogledu navajamo nekaj zanimivih števil, ki jih je dal De Gasperi predstavnikom tuje tiska: v Italiji je približno 16 milijonov hektarjev obdelovalne zemlje, na kateri živi okrog 8 in pol milijona kmečkih prebivalstva. Od tega števila je približno dva milijona poljskih delavcev, ostali pa so koloni, najemniki in majhni posestniki. Agrarna reforma ima namen razdeliti približno 1 in pol milijona hektarjev zemlje med 250.000 kmečkih družin. Ni še določeno, koliko bo znašala v poedinih pokrajinah največja dovoljena površina za zasebno posest, upoštevati pa moramo, da je v Italiji skupno 8447 velikih posestev s površino nad 200 hektarjev, ki obsegajo skupno skoraj 4 milijone hektarjev ali četrtino vse obdelovalne zemlje.

Nova socialistična stranka

V Firencih je bil dne 8. decembra zaključen kongres pripadnikov raznih otenkov bivše italijanske socialistične stranke, ki je sklenil ustanovitev nove Enotne italijanske socialistične stranke. Na čelo nove stranke je Romita, pridružio pa se mu je nekaj bivših pristašev Saragatove Delavske socialistične stranke in Nemijske Socialistične stranke. Razen delegata angleških laburistov ni na konferenci nihče ostro napadal Saragata in zato predvidevajo, da ostanejo vrata za pogajanja s Saragatom še vedno odprta. Nova stranka ima trenutno 17 poslancev in 10-12 senatorjev.

Korošci o naši borbi za sole

Zadnja številka celovskega »Našega tednika« prinaša na glavnem mestu članek o šolskih razmerah na Svobodnem tržaškem ozemlju.

Po navedbi izjave, s katero so naši učitelji in profesorji proglasili enodnevno protestno stavko proti ukrepu šolskega urada ZVU, ki je ukinil 22 slovenskih osnovnošolskih razredov, zagovarja tednik koroških demokratičnih Slovencev potrebo po ustanovitvi ločene slovenske šolske uprave.

Zablode jezikoslovcev

Moskovska »Pravda« je nedavno pisala: »Oddelek sovjetskih jezikoslovcev je podlegel razdiralnemu vplivu buržujskih teorij. Iz tega je razvidno, da se sovjetski komunisti zanimajo tudi za težke pomanjkljivosti v preučevanju jezika. In »Pravda« piše dalje: »V zadnjih letih so se pokazali vzemirajoči znaki, da na področju jezikoslovja ni vse v redu. To je razvidno iz dejstva, da so ideologi, ki se upirajo materialistični struji v jezikoslovju, vedno bolj aktivni. Med tistimi jezikoslovci, ki jih »Pravda« tako obsoja, so profesorji Bublrik, Frajman in Gukmar. Akademika Vinogradova graja, češ da preučuje zgodovino ruskega jezika s pogrešnega stališča.«

Občinska komisija

Nedavno podpisani ukaz ZVU št. 217 odreja spremembe v sestavi občinske komisije za krajevne davčine.

V smislu tega ukaza bo župan imenoval komisijo, ki bo imela 45 članov. Tretjino teh članov bo predložil v imenovanje občinski svet, tretjino trgovska zbornica, ostalo tretjino pa bo imenoval conski predsednik iz vrst davkoplačevalcev. Število članov komisije se lahko zaradi izrednih okolnosti poveča do vsakega števila, ki je deljivo s tremi, vendar ne sme presegati števila 75. Komisija bo izvolila svojega predsednika in enega ali več podpredsednikov.

Obžalovanja vredno...

Nedavno je profesor Ibrahim, ravnatelj otroške bolnišnice v Jeni na sovjetskem področju Nemčije, pripisal vedno večjo umrljivost otrok in številne slučaje tukurkuloze pri otrokih pomanjkanju hrane. Toda na nekem kasnejšem predavanju je bil prisiljen priznati, da je bilo to njegovo mnenje obžalovanja vredna zabloda.

Tržaški občinski svet

Po dolgem uvodu se je začel mestni svet temeljito baviti z našim mestnim preračunom. Ker so se pa s podrobnim poročanjem v zadnjih treh sejah bavili razni dnevniki, ki so pa bolj ali manj namerno prezrili stališče svetnika SDZ o tem vprašanju, bomo na tem mestu podali osnovne misli dr. J. Agneletta o predlaganem preračunu.

Mestni preračun neugodno določajo naslednja dejstva:

1) primanjkljaj znaša 2 milijardi 8.766.490 lir, to je 57 odstotkov od skupnih izdatkov 3.914.515.400 lir; torej dejanski dohodki krijejo komaj 43 odstotkov izdatkov;

2) na osebne izdatke odpade odločno prevelika vsota 2 milijardi 241.289.000 lir; osebni izdatki presegaajo za pol milijarde dejanske dohodke naše občine;

3) občinski izdatki obremenjujejo vsakega Tržačana za 14.234 lir.

Za uravnavanje preračuna predlagajo nekatere povečanje davčnega vijaka, namesto da bi iskali rešitve v pospeševanju našega industrijskega, trgovskega in pomorskega gospodarstva. Izdatke pa moremo zmanjšati le z odpuštom iz službe vsega nadštevilnega uradništva, kar se pa mora izvajati pametno in z upoštevanjem socialnih prilik vseh, ki bi bili s tem prizadeti. Opuščene uradničke naj bi zaposlila gospodarska

podjetja, ki bi se morala uspešno razvijati na našem ozemlju, če bi podvezeli potrebne zakonske in politične ukrepe. Osnovne misli dr. Agneletta o tem vprašanju objavljamo na drugem mestu ravno v današnji številki našega lista.

Ne majhna zasluga Slovencev je, da se je Trst razvil v zadnjih 150 letih iz mesteca s komaj 28.000 prebivalci v važno luško tržišče z nad četrt milijona prebivalcev ravno na križišču slovanskega in romanskega sveta. Zato Slovenci se ne morejo odreči kompromisni rešitvi tržaškega vprašanja v duhu pariške mirovne pogodbe. Le ohranitev STO-ja more služiti stvari miru in sporazuma med Slovenci in Italijani. Tudi med svetniki avladne večine naletava misel o potrebi tega sporazuma na ugoden odmev; sporazum za to treba izvesti in ne samo želiti! Zato je treba Slovencev popraviti vse velike prizadete krivice z vrnitvijo vseh političnih, gospodarskih in kulturnih pravic. Žalostno je, da ne razpolagajo Slovenci v Trstu niti z eno dvorano, kjer bi se mogli kulturno izživljati! Slovenci morajo biti sorazmerno zastopani tudi v raznih občinskih uradih in podjetjih.

Ce bo sedanji mestni svet upošteval naše zahteve bo služil najvestnejše stvari demokracije in osnovnim tržaškim koristim.

Izredna občinska seja v Nabrežini

Pretekli ponedeljek dne 12. t. m. je bila v Nabrežini izredna seja občinskega sveta. Edina točka dnevnega reda je bila ustanovitev konzorcija občin Devin-Nabrežina in Zgonik za upravo nove električne linije.

Zupan g. Kralj je začel sejo in podal daljše poročilo o problemu električne razsvetljave za tiste vasi naše in zgoniške občine, ki je še do sedaj nimajo. Občinski tajnik je podal strokovno poročilo o dohodkih in stroških, ki jih bo imel novo ustanovljeni konzorcij.

Takoj po zadnji vojni je 1. 1946 tedanja uprava naše občine predlagala ZVU, naj bi se raztegnilo električno omrežje na vse vasi naše občine. Ta svoj predlog je podpril z vsemi potrebnimi podatki in načrti. Zadeva pa se ni premaknila z mrtve točke! Meseca maja p. l. je pa prišel na uradni obisk naše občine poveljnik STO-ja g. general Airey, kateremu je tedanjši predsednik občine in sedanji župan g. Kralj obširno razložil nujnost te zadeve. G. general je to razumel ter res prav malo časa potem je bila občina uradno obveščena, da je odobren kredit za to delo. Kljub temu se je ta zadeva zavlačevala še vedno, ker ni nihče hotel prevzeti te linije v svojo upravo; vsi so namreč smatrali, da bo ta linija zelo pasivna. SELVEG je celo zahtevala od ZVU več milijonov letne podpore za vzdrževanje te linije. ZVU je zato predlagala, naj se občini Nabrežina in Zgonik sporazumeta ter naj sami vzameta v svojo oskrbo to napeljav. Zaradi tega je prišlo do današnje seje, ki naj bi odločila, kako naj se to napravi. Seveda je bilo soglasno sprejeto, naj se občina odloči in prevzame skupno z občino Zgonik njeno, vzdrževanje in upravo. Napeljava bi bila dolga 25 do 28 km; šla bo iz Stijana v Medjovani in iz kabine pri kolodvoru v Nabrežini v ostale vasi nabrežinske in zgoniške občine. Tudi začasna napeljava, ki je bila postavljena takoj po vojni v Sempolaju, Prečniku, Slinvem, Praprotnu in drugod bi bila sedaj nadomeščena z novo stalno napeljavo. V vseh teh vaseh bi se poslužilo luči približno 450 družin, katere bi porabile letno približno 100.000 kw. Električno energijo bi dobavila SELVEG in to po znižani ceni. Vsi stroški za upravo, tehnično osebje ter za energijo se predvidevajo na približno 8 milijard letno. Izkupiček za energijo je predviden na 5 milijard. Primanjkljaj bi bil v najhujšem primeru 3 milijone letno za obe občini. V primeru primanjkljaja bi odpadlo na našo občino L. 1.300.000 kot delež za kritje. K temu izdatku naše občine moramo pa še pristeti vsoto L. 400.000 za javno občinsko razsvetljavo v teh vaseh. Ta primanjkljaj se bo moral vedno kriti z drugimi rednimi dohodki naše občine. Po tem poročilu se je vnela daljša debata, v katero so posegli skoro vsi svetovalci. Vsi so se strinjali s tem, da je treba to delo izvršiti, le zaradi primanjkljaja smo slišali razne predloge. Vendar bomo o tej zadevi šele potem govorili, ko bomo videli, kako bo ta konzorcij deloval. Zelo se je pa pripravljalo, naj bi se doseglo od ZVU, da bi naš konzorcij dobil to delo sam v svoje roke, ker se je pokazalo, da so razne »imprese« vsa dela izvršila v splošno nezadovoljnost. Primer zato naj bo kraški vodo-

vod, ki ne dela pa ne dela, a kljub temu ga hočejo vsiliti v upravo prizadetih občin, zaradi česar bo morala samo nabrežinska občina prispevati približno 2 milijona. Po končani razpravi so prešli na izvolitev dveh zastopnikov naše občine v konzorcij. Ker je pa predvidevano, da postane župan naše občine avtomatično predsednik konzorcija, so prešli na izvolitev le enega člana. G. Slavec Ado je predlagal na to mesto g. Spanger Leopolda iz Nabrežine, uslužbenca družbe SELVEG. Svetovalec Terčon je pa predlagal za ta upravni odbor, ker ni nujno, da mora ta biti izvedenec v električni stroki, g. Škerka Josipa iz Bajte, ker je on eden iz prizadetih vasi in bi on najbolje lahko svetoval za dobro delovanje te uprave. Volitev se je izvršila tajno z listki in je bil z glasovi kominfornistov in italijanske skupine izvoljen g. Spanger Leopold z 10 glasovi. G. Škerka je dosegel le 6 glasov, dve glasovnici pa sta bili prazni.

Prebenski glas

Ob sami novi jugoslovanski meji je naša vas. Naše njive, vinogradi, oljke in senožeči so na oni strani. Skoro ni kmeta med nami, ki ne bi bil dovolastnik. Tako ni samo pri nas, marveč vzdolž vse meje. Kako praktični in ljudstvu naklonjeni so bili oni, ki so tako smešno mejo ustvarili! Kolikokrat jo je že preklelo naše ljudstvo, bolj ono z one strani kot mi s te strani.

Pred kratkim so naši vaščani pobrali oljke na oni strani, na Osapskem. Letos je oljka bogato obrodila in človeku se kar samo smeje, ko vidi polne verbe, jerbase in košare tega dragocenega sadja. Tako so tudi naši Prebeneci z veseljem brali oljke. Tam v bližini je bila jugoslovanska straža, ki pa se je kmalu skrila, da ne bi vzemirjala oljčnih bravec pri delu. Ko so bile posode napolnjene, so hoteli nase z oljkami domov. Ali v tem trenutku so jih obkolile jugoslovanske straže, jim vzele nabrane oljke, njih pa odpeljav v Koper na ljudsko oblast.

Tako je življenje tam preko meje! Samo kdor ga je poskušal na svoji koži, veruje, da je res tako. Koliko nevernih Tomažev je še med nami!

Božični paketi

Pred kratkim podpisani ukaz ZVU št. 212 odreja, da so z ozirom na prihajajoči božični čas oproščeni pristojbin vsi božični paketi, ki jih bodo prejeli iz tujine prebivalci anglo-ameriškega področja STO-ja s paketo pošto. Na podlagi tega ukaza bodo prosti carine vsi oni zavoji, ki vsebujejo živila, kavo, kakao ali sladkor, obleko, obutev, milo, zobno kremo in zdravila, razen alkoholoidov, drog in saharina. Ta olajšava velja le za en zavoj na mesec na osebo in mora biti jasno označen z napisom »brezplačni družinski zavoji« ter mora imeti točen seznam poslanega blaga ter vrednost darov. Posamezni zavoj ne sme preseči 10 kg teže. Darilni zavoji, ki bodo pršli 30 dni po objavi tega ukaza, bodo še prosti carine.

IZ JUGOSLAVIJE

Danes živimo v času procesov. Komaj je bil zaključen proces proti Rajku v Budimpešti, že smo imeli proces proti sovjetskim državljanom v Sarajevu, medtem se je začel proces proti Kostovu v Sofiji in pripravila se proces proti Gomulki v Varšavi. Razen v sarajevskem procesu, ki hoče veljati kot nekakšen Titov odgovor Sovjetski zvezi in njenim procesom, a je že pri svojih pripravah odpovedal, ker je glavni obtoženec umrl, so na vseh ostalih procesih obtožene v glavnem najviše osebnosti raznih komunističnih vlad in strank: glavni tajniki partij, podpredsedniki vlad, ministri itd. Kaj žalostna je slika, ki nam jo nudijo progresivne demokracije, kjer v pomanjkanju javne politične borbe obračunavajo razne klike med seboj s pomočjo vislice in rablja. Progresivna svoboda je taka, da ni pred njo nihče varen in sami komunisti se povsod sprašujejo, v koga naj se sploh verujejo, ko vidijo, kako se znajdejo z vratom in zanki, pri čem tem pa se osramočene in opljuvane, razne vodilne osebnosti druga za drugo.

Romunsko letalo v Beogradu

Pred kratkim je Tito izjavil, da bo dal pravico zavetišča vsem političnim beguncem, ki bi se iz kominformističnih držav zatekli v Jugoslavijo. Ni mu bilo treba dolgo čakati. Potniki romunskega letala, ki vzdržuje promet med Budimpešto in Turnu Severinom (na Donavi), so dne 9. decembra pristigli pilota, da je pristal v Beogradu. To so dosegli šele po ostrem spopadu v letalu, potem ko so u bili komunističnega policista. Po pristanku so najprej štirje, nato pa še peti potnik izjavili, da žele, naj jugoslovanska oblastva postopajo z njimi kot s političnimi begunci, ker se ne nameravajo vrniti v Romunijo.

Izgon jug. vojaške misije

Pred dnevi so sovjetska oblastva prepovedala jugoslovanski vo-

jaški misiji v Berlinu, da bi se nadalje poslovala na njihovem področju, čeprav je ta misija orila svojočasno v Berlin na izrecno sovjetsko zahtevo in so se njeni člani celo nastanili v sovjetskem predelu Berlina. Sedaj pa so morali v 24. urah to področje zapustiti in so se seveda zatekli na anglo-ameriško področje.

Skesanci

Sedaj se je tudi zadnji informokomunist, ki je bil kaznovan zaradi svojega protidržavnega dela z »držbeno koristnim delom«, skesal in uvidel svojo zmotu. Ko se ne bi, če ima na izbiro! Graditeljem avtomobilske ceste se je pridružio do sedaj nad 600 ljudi, ki so našli Moskvi in bili kaznovani z navedenim delom. Na Reki pa so bivši kaznovanci »sklenili«, da se bodo pridružili gradbenim delom: ustanovili so dve brigadi, ena se imenuje »Resnica zmaguje«, druga pa »S Partijo za zmagoe Resnice«. Kar naprej!

Obaodba špekulantke

Okrajno sodišče v Sežani je obsodilo na 7 mesecev in 3000 din Sav Ivano iz Moravč, ki je po vaseh Slovenskega Primorja nakupovala in zamenjavala jajca, sir, maslo itd. ter jih nosila prodajat na Reko.

Jugoslavija premagala Francijo

V tekmi, ki je bila dne 11. t. m. v Firencih med nogometnimi moštvi Francije in Jugoslavije je izšla kot zmagovalka Jugoslavija, ki je porazila Francijo s 3:2. Zanimivo je, da so za določitev zmagovalca bile potrebne tri tekme. Prvi dve tekmi, igrani v Parizu in Beogradu sta namreč obe izpadli neodločeno. Šele tretja tekma je pokazala, katero izmed obeh moštvev se bo podalo v Južno Ameriko na tekme za svetovno prvenstvo.

Generali brez vojske

Babičevi generali so ostali brez vojske. Ta stvar sama na sebi ne bi bila tragična za Tržačane, ki že od obeh pokojnih avstrijskih regimentov št. 97 in 5 dalje ne kažejo posebnega navdušenja za nasilno mobilizacijo. Navsezadnje smo imeli v Evropi vse polno generalov, ki jih je doletela enaka usoda, n. pr. fašistovske kaporjone v Italiji in celo v samem Trstu, in precej je ostalo tudi Hitlerjevih »boincev« brez vojske. No zaradi vsega tega se svet ni podrli — naproti se precej dobro si je popravi kosti in enkrat zopet laže nadihal.

Pa so si ti kaporjoni znali pomagati. Hudič v sili muhe žre! Enostavno so si prebrali gospodarja, po tisti znani zgodovinski modrosti: Mussolini je mrtev, živijo Togliatti! Nekateri so tudi pod novim rdečim cesarjem ostali generali, drugi so se zadovoljili z narodniškimi častmi, tretji pa so rdeče porte na hlačah zamenjali s krvavo in biksom. Tudi nekdanji nastični »bonci« so po vzorcu narodnega instrumenta, harmonike, pokazali vso potrebno raztegljivost in si vtepli v glavo, da so prav za prav tudi rdeče kolajne dekorativne in ne zaostajajo v svojem trebusnem prsišču za klasično vojaško manekenko, Hermanom Goeringom. Zakaj bi potemtakem ne pomignili z udarnim repkom med samim Jožetom Stalinom in mu ne obilzali skornjev...

Končno so tudi nekateri Titovi generali pokazali, da ne zaostajajo za modernim duhom časa in da so se od kaporjonov in boncev, katerih kariero so tako zvesto preučevali in posnemali, tudi nekaj naučili, čeravno so se v slovenskih šolah v preteklosti zadovoljevali z naslovi faliranih študentov. Pokazali so Titu figo, prazen žep na Togliattiju in zaveza je bila urejena. Nekaj malih težav je res še bilo z vtepanjem novih parol in fraz v glavo, ampak s pomočjo biflona je le slo...

Tako so številni generali povsod po svetu prišli zopet do vojske ali pa se neopazno porazgubili med maso, in tehnična med generali in vojsko je bila čisto po zamislih samega vojnega boga Marsa, brez katerega bi svet propadel, zopet uravnotežena. Ne popolnoma...

STO je od svojega rojstva daje ves pravi kamen spotike v vsebinski politiki. Premetavajo to ubogo ozemlje iz rok v roke. Enkrat bi ga vsi radi, potem pa se ga čez noč vsi otepaajo. Guverner da, guverner ne! Rdeča politika se spreminja kot kameleonova koža. Babič je iz tega čudeža iztisnil nekaj kilometrov klobasarskih članov in niti v enem še ni uporabil ene same vrste modrostne soli, pač pa se v vsaki svoji klobasariji strogo drži starih alhimistov: čim več bo copernij, prej pridemo do zlata. In tako dišijo vsi njegovi recepti po šintarici in namesto zdravja prinašajo samo smrt rdečim bolnikom...

Tudi Vidaližu se ne godi bolje. Mahedra z guvernerjem, pri tem pa misli na Togliattija, to je na Italijo in njeno medicino za Trst, od katere se Tržačanom še danes pošteno spakuje...

In ker je Trst, samostojno, z miškovnimi pogodbami zapečaten in od več kot petdeset držav zajamčeno ozemlje, kljub 20. marcu in kljub zadnji atomski jurisdikci iznajdbi Njegove modrosti, rektorja lužanske univerze je dobro in prav, da Trst pokaže svetu v tem generalnem vprašanju svojo posebnost. Generalsko ravnateljstvo v Trstu ne drži! Babičevi generali so bodo ostali brez vojske — prav

za dešpet — da svetovno javno mnenje na Trst ne pozabili!

Ta tržaška trmoglavost pa generalissimu brez vojske — Babiču in njegovim visokim generaliskim adjutantom ne gre v račun. Metamorfoza po vzorcu Malalana, Bidovca, Košute in ostalih ni izvirna in tudi generalov je tam že kar preveč. Za kaproloska dostojanstva pa naši rdeči svetilniki niso ustvarjeni. Druga nerodnost je v tem, da v smislu 20. marca prihajajo dolarji v Trst samo preko Rima, zato so dolarske dobave via Beograd za rdeče dolarske sozvezdnike v Trstu — pri Fernetičih pretrgane. Rdeča vojska živi od cigare, terana, čevljev in podobnih miklavževanj, kadri pa od sindikalnih in podobnih prispevkov. Ko te dobrote usahnejo, se vojska razide, kadri pa generalom pokažejo figo in teh fig je danes v Trstu več, kakor jih premorejo vse branjevke na Ponterossu...

Kaj storiti? Generalissimu sivijo lasje in teme kopni kot pomladanski sneg. Zdravilo pa je treba najti, za vsako ceno, ker se zna vsem generalom brez vojske zglediti, da se tudi med njimi uredniški usoda Jožefa Wilfana: »marš domov!« S tem »marš domov« pa je tako kakor pri otročjih, ki se razposajeno igrajo, pa jih kot blisk iz jasnega pokliče očetov glas — h knjigi in domači nalogi. Ali pa zveni tako, kakor tisti ultrasonar, s katerim energična znanoska žena svojega možička dvigne od pol literka in briškole ter mu doma z metlo in copatami ob-

navlja hišno disciplino. Gotovo ni treba posebej poudariti, kakšna metla in kakšni copati čakajo generale brez vojske doma, saj poznajo danes ta sredstva in še mnogo drugih tudi zadnji gluhi in slepci...

Kako mobilizirati »tržaške delovne množice«, ki so okužene z »demoghelo«. Tega bi niti sam Pasteur ne spravljal skupaj, kaj šele politični padar, ki se je zdravilstva učil pri konjederu. In vendar generali niso obupali. Spravili so se na nabrežinsko-openski Kras, kjer najbolj razsaja »demoghela«. Nada je zavihala rokave, vzela v svoje hojstarske roke škarje in šivanko, da bi zakapunila ves nabrežinsko-openski Kras. Pa so se škarje zlomile in šivanka je izgubila ušesa. Kraševci se kapunili ne dajo, da bi jih sam peklenšček potresel...

Generali pa niso od muh! Razglasili so novo vrsto sindikatov. S podložki Babič v resnici nima sreče! Kjer koli je v Trstu podložil dragocena tuja jajca marke Maska, so sklopotala ali pa se je zvalil spaček. V Enotnih sindikatih je skozi sedanja Babičeva očala gledano zrasel pohabljenček. Temu je gotovo kriva koklija iz Moskve, ki se tržaškemu podnebnju ni mogla aklimatizirati. Zato bodo jajca za nove sindikate podložili umetni kloči. Strina Filomena pravi, da bi to že šlo, če bo zadosti kuriva za potrebno toploto in če bodo jajca vsaj tako pridno obračali kot obrača Babič svojo tržaško politiko...

Iz potovalne malhe po Benečiji

... v gorski vasi zapadne Benečije vsa vstopila v neko združeno gostilno na kozarec vina. Soba polna domačinov, vojakov, obmejnih stražnikov. Poleg slovensčine čujemo vsa mogoča italijanska narečja. Presenečenje: na mizi zagledava, poleg »Popolo« in »Vita Cattolica«, še »Katoliški glas« in »Demokracija«. Tu pa tam kak gost prime v roke ta ali oni časnik in jih bere. Vojaka iz Piemonta zanima članek v »Demokraciji« in sili domačina, naj mu ga prevede. Domačin je na to ponosen in se trudi na vso moč, pa mu le ne gre, ker ne zna dobro italijansko in slovensko le težko prebira; izgovarja se, da se ni nikoli učil brati slovensko. Vojak pa mu reče s posmehom: »Sram te bodi! Se svojega jezika ne znaš bratiti!« »Vergognati di non saper leggere neppure la tua lingua!« Vprašala sva gospodinjco, ali ima tudi »Soča«. Jezno nas je pogledala in rekla: »Ali sta tuđi vidva komunisti!« Lahko bi bilo po vseh naših vaseh tako!

... Misliła sva, da so v »Dobru« že Furlani in zato sva vprašala po furlansko in vstopi v njeno, ženica nama je odgovorila furlansko. Ko pa je slišala, da med seboj govoriva slovensko, se je nasmehnila in začela govoriti v slovenskem narečju. To je vzbudilo pozornost v majhni vasi in kmalu so bili okoli naju vsi vaščani in se pogovarjali z nama. Niso mogli se načuditi, da možje, ki nosijo kravato, znajo in se ne sramujejo govoriti slovensko! Ženica se je pohvalila pred sovaščani, kako je bilo nekoč pred 30 leti lep na Stari gori, kjer je slišala tako »fjino« peti in celo pridigati po slovensko. Domačini se niso mogli načuditi, ko smo jim praviili, da imamo Slovenci šole v slovenskem jeziku, svojo univerzo,

knjige, časnike itd. Vasića Dobje spada pod Cernejo, veliko a raztreseno faro v osamljeni dolini blizu Nem. Cerneja je bila do 19. stoletja popolnoma slovenska in je poznana po »Cernejskem rokopišu« iz Srednjega veka. Sedaj govore slovensko le še v zadnjem kotu Cerneje, v Dobju in drugih naseljih gorenje Cerneje.

Na Krnicah (ital. Montepolato) sva doživela veliko presenečenje. Pred 15. leti so tu govorili vsi slovensko narečje, sedaj pa skoraj vsi govore neko spakedarano furlanščino. Odrasli se sramujejo govoriti slovensko, otroci pa slovensčine že ne znajo. Popraševala sva, zakaj je prišlo od tega. Odgovorili so nam, da je prišlo do tega pod pritiskom nekega bivšega duhovnega pastirja. Ta gospod se je ovekovečil s krniško furlanščino, ki ne dela časti furlanskemu jeziku. Taka je usoda obrobni slovenskih vasic, ki so odrezane od ostale Benečije!

V veliko hribovsko vas sva dospela ravno na dan nove maše duhovnika domačina. Novomašniku je pridgal laški duhovnik. Močan in precej izurjen pevski zbor je pel med soframa poleg italijanskih tudi par slovenskih pesmi kakor: »Novomašnik bod' pozdravljen« itd. To je razdražilo nekega tujeja gospoda, ki se je opogumil, se približal zboru in nekaj upogvarjal ali protestiral. Domači župnik (Furlan) pa mu je odgovoril: »Jaz sem tako ukazal! To vas ne brigala!« V isti vasi sva tudi slišala, kako je nepristranski furlanski župnik pri rožnem vencu molil latinsko »Ave Marijo«, verniki pa so glasno odgovarjali s slovensko: »Sveta Marija, Mati božja« itd.

George Orwell
1984 (7)
LETO

Statistični oddelek je bil samo eden izmed oddelkov Ministrstva za resnico, katerega prvenstvena naloga ni bilo obnavljanje preteklosti; državljane Oceanije je moral zalagati s časopisi, filmi, učnimi knjigami, teletelekontrolskimi sporedi, igrami in romani, skratka z vsem, kar si je mogoče misliti v pogledu obvestil, navodil ali zavave: od kipa do gesla, od lirčne pesmi do biološke razprave ter od otroškega abecednika do slovarja Novogovorice. Naloga ministrstva ni bila samo v tem, da je zadovoljevalo številne potrebe stranke, ampak je moralo vse ponavljati tudi v preprostejši obliki za proletarijat.

Velike neupoštevane množice prolesa, ki so predstavljale 85 odstotkov prebivalstva Oceanije, v slavnem niso bile podvržene strankini propagandi. Stalno pa se je med njimi gibalo nekaj agentov

Miselne policije, ki so zasledovale tiste maloštevilne posameznike, o katerih so sodili, da bi lahko postali nevarni. Nikakega poskusa pa ni bilo, da bi nanje vplivali s strankarsko ideologijo. Od njih so zahtevali samo nek primitivni patriotizem, na katerega so trkali takrat, kadar je bilo treba uvesti daljši delovni čas in manjše obroke. Velika večina prolesa doma tudi ni imela teletelekontroljev.

Kljub temu pa prolesa nikakor niso zanemarjali. Imeli so vrsto uradov, ki so se ukvarjali s proletarsko literaturo, glasbo, dramo in razvedrilom. V teh uradih so izdajali ničvredne časopise, v katerih pa skoraj niso pisali o drugem, kot o športu, zločinih in astrologiji, o filmih, ki so mrgoleli spolnosti ter pripadali senzacionalne novice in sentimentalne pesmi, ki so jih skladali popolnoma mehanično s posebnimi vrste kalejdoskopom, ki

so ga imenovali versifikator. Ti časopisni prispevki so segali doli do najnižje pornografije.

Delo v uradih je bilo večinoma mehanično in dolgočasno, toda imel si tudi zaposlitve, ki so bile silno težke in zamotane — delikatan kovanja, pri katerih je te lahko vodilo samo poznavanje načel ANGSOC-a ter nekakšen občutek, ki ti je pravil, kaj stranka prav za prav hoče. Winston je bil v teh stvarih kar doma. Večših so mu poverili celo popravljanje uvodnikov v »Casua«, ki so bili pisani v celoti v Novogovorici. Eno izmed sporočil se je na primer glasilo:

čas 3. 12. 83 objava vb dnevpovelja ekstremmedobro cit neosebe polnoprepis predstojkontrol antearhiv

V Starogovorici (ali standardnem jeziku) bi se to glasilo: Objava Dnevnega povelja Velikega brata v »Casua« z dne 3. decembra 1983 je izredno nezadovoljiva ter omenja neobstoječe osebe. Predelaj v celoti in predloži osnutek pred arhiviranjem višji oblasti.

Winston si je prečital zloglasni članek. Zdelo se je, da je bilo Dnevno povelje Velikega brata v

ZNAMENTITA CERKEV V CRNGROBU PRI SKOFJI LOKI

MIMOGREDE

Dve pravljici

»Slovenska ljudska raja, posluh! V nedeljo bo velik praznik, ker bo Zaromil stopil v Trstu na odrska tla... Na odrska tla bo Zaromil stopil tam, kjer ni prostora za Slovensko narodno gledališče... Dvorano Fenice je dala z veseljem na razpolago stračnasta imperialistična italijanska reakcija, ker ji je tako zelo pri srcu zaščita košutovsko-bidovske slovenske tržaške ljudske prosvete! Zato je varen vstop zajamčen!

(Primorski dnevnik dne 29. 10. 1949 pod naslovom »Heroski Zaromil, da si mi zdrav in čila« ob priliki nastopa kominformističnega Ljudskega odra s pravljico s Krasa »Zaromila« v korist poplavljenčev iz Kampanje)

»V nedeljo ob 10. uri dopolne v gledališču Fenice »Snežulčica« v predstvi Slov. nar. gledališča. Preskrbite si pravočasno vstopnice.«

(Primorski dnevnik dne 9. 12. 1949 v reklamni objavi za nastop titovskega Slovenskega narodnega gledališča s pravljico »Snežulčica« v korist »Novoletne jelke«)

Napredek

Prva resolucija Kominforma je rotila člane KPJ, naj se uprejo proti svojemu Centralnemu komiteju o je mu Centralnemu komiteju KPJ lahko izpolnila to »časno nalogo«. Druga resolucija pa poudarja, da je »KPJ, ki je padla v roke sovražnikov ljudstva, morilec in vohunar, izgubila pravico nazivati se komunistična partija, ker dejansko ni drugega nego organizem za izpolnitev vohunskih nalog klke Tito, Ranković, Djilas itda.

Na podlagi najnovejše razlage Kominforma beograjska »Borba«. Radovedni smo, kaj bo ugotovila tretja kominformistična resolucija.

Komu naj verjamemo?

Delavci raznih tovarov v Jugoslaviji pogostoma stavkajo, ker ne morejo doseči visokih delovnih norm. Tako v tovarni cementa ni doseglo 50 odst. delavstva delavne norme. Tako pravi Pajetta.

To ni res. V teh tovarnah je mnogo delavcev, ki so presegli delovne norme, nekateri so celo proglašeni za udarnike. Tako pravi jugoslovanski tisk.

In koliko je tistih, ki niso norem niti dosegli, niti presegli? Kakšno plačo so dobili? Tako se vprašujemo mi.

Kje je resnica?

V Srbiji je bil produkcijski plan za prve tri mesece t. l. uresničen v višini 43 odstotkov in to v metalurški industriji, 21 odst. v kemični in 39 odst. v gradbeni industriji. Tako trdi Pajetta.

Resnica pa je, da je srbska kovinarska industrija uresničila v prvih treh mesecih 92,4 odst. plana, zveza pa 94 odst. Tako mu odgovarja jugoslovanski tisk. Nekdo laže. Kdo?

Ustanovitev sveta za ribolov v Sredozemlju

Vlade, ki so vključene v prehranjevalni in poljedelski organizaciji Združenih narodov, so prejele vabilo, naj na peti letni konferenci organizacije FAO ustanovijo splošni svet za ribolov v Sredozemlju. Omenjena konferenca se je začela 21. novembra.

Svet za ribolov v Sredozemlju naj bi pospeševal sodelovanje vseh držav pri izboljšanju in zaščiti morskoga bogastva. Svoj sedež naj bi imel v Rimu. Če bo konferenca odobrila ta svet, bo to že druga taka ustanova, ki so jo postavili v okviru in pod zaščito poljedelske in prehranjevalne organizacije (FAO). Svet za ribolov v Indijskem Oceanu je imel svoje prvo zasedanje v Singaporeu meseca marca.

Davčne olajšave za ribiško ladjevje

Pred kratkim podpisani ukaz Zavezniške vojaške uprave št. 215 nadaljuje do 31. decembra 1950 davčne olajšave za ribiško ladjevje na anglo-ameriškem področju STO-ja v obliki oprostitve plačila davka v zvezi s kupčijskim poslovanjem. Ukaz uvaža na anglo-ameriško področje STO-ja določila italijanskega zakona št. 635 z dne 29. julija 1949. Ribiškemu ladjevju so prvič odo-

brili davčne olajšave leta 1946, da bi pospešili razvoj ribiške industrije. Ukaz določa, da pri teh olajšavah niso vključeni prometni davek, menice in sodne listine.

Posojila ZVU za industrije

Z namenom, da pomaga zasebni industriji povečati proizvodnjo in da zmanjša brezposelnost, je ZVU nedavno dovolila dvoje posojil. Eno livarni za vlivanje jekla in železa in drugo tovarnarju električnih potrebščin.

Posojila, ki znašata skupno 4.600.000 lir, je dovolila družbi Bevilacqua v Trstu in družbi Radio Cine Tecnica, da nakupita stroje in opremo in tako povečata svojo proizvodnjo.

Velik donos koruzne križanice

Na pobudo in s podporo OECE in ECA so v državah načrta za Evropsko obnovo začeli v velikem obsegu gojiti koruzne križanice, ki so se obnesle v Ameriki in s katerimi dosega tudi v Evropi velike uspehe. V Italiji so s to vrsto koruze posejali 60.000 oralov in dosegli povprečni pridelek nad 87 hl na oral, medtem ko so dosegli z nekrižano koruzo le 24,38 hl.

Velik donos koruzne križanice

Na pobudo in s podporo OECE in ECA so v državah načrta za Evropsko obnovo začeli v velikem obsegu gojiti koruzne križanice, ki so se obnesle v Ameriki in s katerimi dosega tudi v Evropi velike uspehe. V Italiji so s to vrsto koruze posejali 60.000 oralov in dosegli povprečni pridelek nad 87 hl na oral, medtem ko so dosegli z nekrižano koruzo le 24,38 hl.

letu prej — je vstopil med Vohune; pri devetih je bil že častni vodja. Ko je bil star enajst let, je že prijavil Miselni policiji svojega strica, ker je imel po njegovem mnenju pogovor, kateremu je prisluškoval, kriminalne tendence. Pri devetnajstih letih je izumil ročno bombo, ki je Ministrstvo za mir takoj sprejelo in ki je pri prvem poskusu ubila 31 evrazijskih ujetnikov. Pri trindvajsetih letih je izginil pri izpolnjevanju svoje dolžnosti. Ko je z važnimi sporočili letel nad Indijskim oceanom, so ga pričela zasledovati sovražna letala na reakcijski pogon. Obtežil si je telo s težko strojnico ter skočil iz helikopterja. Njega in važna sporočila so pogoltnile morske globline. To je bil konec — je dejal Veliki brat — o katerem je nemogoče razmišljati, ne da bi mu človek zavidal.

Ko je Winston končal, je pripel svojo zgodbo na odgovarjajoči izvod »Casua« ter ga odposlal po običajni poti. Tovarš Ogilvy, ki ga pred eno uro še ni bilo, je bil zdaj stvarnost. Čeprav ga ni nikoli bilo v sedanjosti, je obstajal zdaj v preteklosti ravno tako nedvomno in dokazano kot Karel Veliki ali Julij Cezar. (Se nadaljuje)

Vesti s Tržaškega

Slovenska prosvetna matica v Trstu

vabi člane in prijatelje na predavanje prof. B. Sancina o razdelitvi dohodka kot osrednjem vprašanju sodobnega gospodarstva. Predavanje bo v društvenih prostorih v ul. Machiavelli 22-II. v torek 20. t. m. ob 20.30.

Miklavževanje naše mladine v Nabrežini

Dne 5. t. m. zvečer je krajevni odbor ONDM priredil miklavževanje za otroke slovenske osnovne šole iz Nabrežine. Obdarovanih je bilo 55 otrok, katere je od hiše do hiše obiskal sam Miklavž s peklenskim in nebeškim spremstvom. Veliko je bilo veselja naših malčkov zaradi tega izrednega obiska, bodisi zaradi lepih besed in svaril s strani starega in od poti v umjenega Miklavža, bodisi zaradi koristnih in raznovrstnih daril, sprejetih od dobrih anđelcev. Večših je seveda tudi hudiček imel še precej dela. Prireditveni odbor ONDM se zato zahvaljuje vsem nabrežinskim darovalcem, ki so velikodušno pripomogli k obdaritvi in veselju naših malčkov.

Popravilo ceste pri Ferlugih

Oddelek Zavezniške vojske uprave za javna dela je nedavno oddal delo za odstranitev nevarnega ovinka na cesti 58 v bližini Konkonela stavbeni družbi Buttignoni v Trstu za okoli 14.722.000 lir. Približno 100 delavcev bo pri tem delu zaposlenih več mesecev.

Nova maša v Dolini

Na praznik 8. dec. je bil posvečen v duhovnika slov. salezijanec g. Anton Cvetko, doma iz Cerknice pri Rakeku. Ker ne more domov, kjer tudi nima več staršev, bo imel novo mašo 1. jan. 1950 v Dolini pri Trstu, kamor ga je povabil tamošnji g. župnik, njegov redovni sobrat.

Sv. Križ

V nedeljo 4. t. m. smo v avtobusu, ki vozi ob 15.30 iz Trsta v Nabrežino, ugotovili, da je tudi naš promet v službi politike! V Trstu sta vstopila s pravilno kupljenim voznim listkom do Sv. Križa dva gospoda. Tik pred Sv. Križem sta prosila sprevodnika, naj ustavi, kar je ta le godrnjalje napravil trdeč potnikoma, da ima nalog, da vozi do Nabrežine brez vsakega prestopa; ostalim potnikom je pa po izstopu dopovedoval, da ve, zakaj sta dotičnika v Sv. Križu izstopila, prišla sta na gledališko predstavo! Drugič zato ne bo ob takih prilikah več ustavljal v Sv. Križu!

Pogodbe za javna dela

Urad za javne naprave pri ZVU je pred dnevi sklenil dve pogodbi v približnem skupnem znesku 14.700.000 lir za dela pri novi osnovni šoli v Domju in za namestitve dvigala v hotelu v Barkovljah, katerega zdaj gradijo. Za novo osnovno šolo v Dumju je treba zgraditi tudi stavbo za šolskega slugo ter obednico in telovadnico za učence. Pogodba je bila sklenjena s tržaškim gradbenim podjetjem A.C.E. za približno 7 milijonov 554 tisoč lir. Dela bodo dokončani približno v dveh mesecih. Zaposlenih bo okoli 20 meš. Namestitev dvigala v hotelu v Barkovljah je bila poverjena podjetju »Costruzioni Elettromeccaniche Navaresi« za približno 7 milijonov 150 tisoč lir.

Zavezniška čitalnica je prejela 500 novih knjig

Zavezniška čitalnica v ulici Trento 2, javlja, da je v zadnjih mesecih prejela približno 500 novih knjig. Med temi je zbirka literature za otroke in druge zlasti zanimive, ki obravnavajo politični in gospodarski položaj Evrope. Te knjige, kakor tudi vse ostale, si bralci lahko izposojajo.

Milje

Na svoji seji dne 7. decembra je miljski občinski svet ponovno izvolil volivno komisijo za pregled volivnih imenikov. Komisija je bila sicer izvoljena že na seji 2. decembra, toda ker so takrat italijanski občinski svetovalci v znak protesta proti uporabi slovenskega jezika zapustili, je predsedništvo področja izvolitev razveljavilo. V novi komisiji, obstoječi iz štirih članov, sta dva demokristjana in dva vidaljevca. Babičevci očito komunističnemu županu, da je tudi ta izvolitev znak nacionalnega paktiranja italijanskih komunistov z ostalimi italijanskimi strankami v vseh vprašanjih, ki se tičejo italijanskih narodnih koristi in prestiža.

Pevci, pozor!

Za vzgojo pevskega naraščaja bo SPM priredila tečaj za pevsko glasbeno teorijo. Vabimo mladino, ki ima veselje do petja in ki bi se želela posvetiti petju, da se prijavijo. Tečaj bo trajal približno 4 mesece. Priglasiti se je treba v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II. od 9-12 in od 16-18 ure. Če bo prijaviteljev dovolj, bo tečaj začel z delom takoj po Novem letu. Tečaj bo brezplačen.

Bazovica

K nam prihajajo že nekaj časa odposlanci tržaškega kmetijskega urada ZVU, ki v skoro prazniških predavalnicah govorijo o sodobnih kmetijskih vprašanjih. Naše ljudstvo se za silo že lahko izraža v tržaškem italijanskem narečju, ne razume pa povsem književne italijanske in najmanj italijanskih strokovnih izrazov. Zato smo prepričani, da bo ZVU pošiljala k nam slovenske predavatelje, da bo moglo naše ljudstvo z uspehom slediti izvajanjem predavateljev. Tedaj bodo predavalnice nabitno polne!

Nabrežinski stanovanjski načrti

Nabrežinski župan je poslal področnemu predsedstvu v odobritev načrt dvonadstropne stanovanjske stavbe z 52 dvosobnimi stanovanji v bližini železniške postaje. V to svrhu bi mogli uspešno uporabiti 5 in pol metrov visoko zidovje (80 m x 40 m), ki je bilo postavljeno med vojno z namenom, da bi tu nastalo živilsko skladišče za tržaško občino. Načrt je temeljito izdelan in predvideva za vsa stanovanja vse sodobne pridobitve stanovanjske gradbene tehnike. Nabrežinci, ki jih stanovanjska kriza močno tare, upajo, da bo področno predsedstvo načrt čimprej odobrilo.

Sežana

Dne 5. decembra je pričela obratovati v začasnih delovnih prostorih nova pletilnica, ki bo zaposlila okrog 170 ženskih delovnih moči iz Sežane in okolice. Tovarna je bila seveda odprta ob prisotnosti različnih domačih in ljubljanskih funkcionarjev.

Hvalevredna šolska iniciativa

Knjigarna Stoka v Trstu je založila risanke za slovenske osnovne in srednje šole v Trstu. Njihova posebnost je v tem, da so na platicah upodobili liki naših velikih slikarjev Josipa Tomina, Janeza Subica, Ivana Grobarja in Riharda Jakopiča s kratkimi življenjskimi podatki. Upamo, da bo knjigarna kmalu opremila še ostale šolske zvezke s primernimi vzgojnimi slikanicami, ker bo s tem bistveno spopolnjevala pedagoška stremeljenja našega učiteljsstva.

Prepoved sekanja iglastega drevja

Kakor naznanja urad ZVU za ribištvo in poljedelstvo je v dobi od 1. decembra do 6. januarja prepovedano sekati iglasta drevja, katere koli vrste na anglo-ameriškem področju STO-ja. Lastniki, ki nameravajo sekati ta drevja v tem času, naj takoj vložijo prošnjo pri Povelstvu gozdnega oddelka za Juljsko krajino (Comando Sezione Forestale Venezia Giulia) v ulici Cologna števil. 6, telefon 95705. Prošilec mora navesti: kraj, kjer bo sekal, kakovost in velikost drevca, ki jih namerava posekati, in namen, kateremu bodo služila. Vsako sekanje brez dovoljenja se bo smatralo za kršitev zakona in kaznovalo po členu 26. kraljevega odloka z dne 30. decembra 1923, števil. 3267.

Termoelektrična centrala v Trstu

Mestni ERP odbor je predložil ZVU načrt za gradnjo termoelektrične centrale s 13.000 KW v Trstu, ki naj bi našemu mestu omogočila redno oskrbo s tako nujno potrebno električno silo. V to svrhu bi mogli uporabiti stroje deloma domačega in deloma tujega izvora. Kakor nam je znano, ima tudi ZVU že pripravljen svoj poseben načrt za gradnjo termoelektrične centrale, zato je verjetno, da bodo z deli začeli v najkrajšem času.

Praznik študijskega dela v Španiji

Na saragoški univerzi je diplomirala iz pravnih ved gđc. Ivanca Vellkonja, na madridski univerzi pa iz gospodarskih ved g. Peter Klopčič. Obema najpristnejšim študentom vsi slovenski visokošolci, ki v svetu vztrajajo v borbi za zvišena načela svobode in demokracije!

Kje bomo letos silvestrovali?

Vesti z Goriškega

Večerne ljudske šole

S 1. dec. je na Goriškem pričelo s poukom deset večernih ljudskih šol s slovenskim jezikom. Te večerne šole imamo v Steverjanu, v Pevmi, v Standrežu, Podgori, Rupi in Sovodnjah ter v Jamljah in na Vrhu sv. Mihaela, kjer sta zaradi velikega števila prijavljenih po dva tečaja.

Ali ni to raznarodovanje

»Messaggero Veneto« od 14. dec. v daljšem članku zagovarja ukaz prosvetnega ministrstva od 25. nov., ki premešča slovenske otroke slovenskih staršev-optantov na italijanske šole, ker so z vednostjo uradnih organov pri optiranju večinoma izjavili, da je njihov običajni jezik (lingua d'uso): italijanski in slovenski. »Messaggero« trdi, da je to postopanje pravilno. Vprašamo, ali niso od države priznane in vzdrževane slovenske šole določene za slovensko manjšino? Ali ne spadajo oni Slovenci, ki so stanovali v goriških predmestjih in neposredni okolici pa so se pred komunisti zatekli v mesto, ki slovenski manjšini? Ali ni raznarodovanje in lovljenje slovenskih otrok, če se izkorišča stisko teh slovenskih staršev z birokratičnimi predpisi ter se pošilja njihove slov. otroke na italijanske šole?

Sveto leto 1950

Kakor znano bo sv. oče dne 24. dec., točno opoldne, slovesno odprl »sveta vrata« v baziliko sv. Petra v Rimu ter tako uradno otvoril sv. leto.

Goriški nadškof je odredil, naj se zberejo ob istem času vsi verniki v svojih župnih cerkvah k izredni sv. maši, ki naj se začne točno opoldne. Po sv. maši bodo vsi verniki molili posebno svetelno molitev, katero je sestavil sam papež Pij XII. Nadškof je tudi določil, naj v soboto 24. t. m. opoldne zvonijo vsaj deset minut zvonovi vseh cerkva v Gorici in v podeželju v pozdrav svetemu letu, ki naj prinese miru in milosti vsemu svetu.

Biseromašnik msgr. Marinič

Prve dni prejšnjega tedna je msgr. Marinič, ki je kot 88 letnik bil starosta slovenske duhovščine v goriški nadškofiji, na stopnišču nekdanje Bekmanove vile, kjer je stanoval, tako nesrečno padel, da si je zlomil nogo. Poškodbam je kljub nenavadno žilavemu zdravju, ki si ga je ohranil vse življenje, nepričakovano podlegel in je bil 10. dec. slovesno pokopan. Pogreba se je poleg številne duhovščine z nadškofom na čelu udeležilo veliko občinstva, ki je na ta način osivelemu cerkvenemu dostojanstveniku izkazalo zadnjo čast.

Rajnik se je rodil v Gorici dne 3. septembra 1862. Njegovi starši so se bili preselili iz Vedrijana v Gorico, kjer so imeli v bližini pevnškega mesta majhno trgovino. Po končanih srednješolskih študijah v Gorici je pokojnik vstopil v celovško bogoslovje. Po novi maši l. 1886 je služboval po raznih slov. koroških duhovnjah in še mlad postal dekan v Pliberku. Po nesrečnem plebiscitu l. 1922 je moral zaradi svoje odločne narodne zavestnosti zapustiti Koroško in se umakniti v rodno Juljsko krajino. Nadškof Sedej ga je sprejel in imenoval za župnika v Kojškem. Zaradi gospodarskih zmožnosti je bil kmalu poklican v Gorico za ekonomo Malega semenišča in pozneje imenovan za upravitelja nadškofijskega premoženja, kar je deloma ostal do l. 1948.

Msgr. Marinič je bil izredno zdrav in telesno čil gospod, ki ni poznal boleznih, ki si jo je nakopal z nesrečnim padcem. Nepričakovano pljučnica je pa strla njegovo življenjsko moč. Odšel je po plačilo za vse tiho in požrtvovalno delo, ki ga je vršil v dolgih desetletjih svojega plodnega življenja. L. 1936 je pel zlato mašo, l. 1946 pa biserno še izredno svež in krepak. Za zasluge je bil imenovan za častnega stolnega kanonika goriškega kapitlja, sv. oče mu je podelil pa naslov hišnega prelata. Casten spomin blagemu, delavnemu možu.

Novi grobovi

Na miremskem gradu je na praznik 8. dec. mirno v Gospodu zapala s. Hieronima Bursič, Marijina sestra čudežne svetinje. Po rodu je bila Dolenjka in je dočkala 68 let. Kot žrtvovalna streljiva bolnikov je veliko delala po bolnicah v Ljubljani in v Gorici in je bila dobro znana tudi pri

mnoгих goriških družinah. Naj počiva v miru!

V Gorici je 11. t. m. umrla gospa Karolina Tomada, roj. Nardin, doma iz Vrtojbe. Zaradi svojega protikomunističnega prepričanja se je l. 1947 zatekla v Gorico, kjer je s svojo družino okusila tudi bridkosti begunstva. Vzorno in delavno krščansko ženo bodo zlasti Vrtojbeni ohranili v častnem spominu.

V Lokavcu pri Ajdovščini je 25. novembra umrla Alojzija Furlan, vzorna mati in dolgoletna vaška babica. Od sedmih njenih otrok so si štirje izbrali redovni poklic. Nesrečni september l. 1943 ji je vzela moža, Rusija pa sina Ladija. Obče spoštovani ženi in materi so župljani priredili svečan pogreb. Naj se spočije v Bogu!

Tomaj

K nesreči, ki je zadela našo vas s porušenjem cerkvenega zvonika, smo izvedli: nesreča se je zgodila ob štirih in dve minuti ponoči. Ura je 4 v prvo še bila, a v drugo ne več. Zvonik se je podrl do zvonov. Zvonovi ne visijo več, a tudi padli niso. Zato ljudje upajo, da se niso razbili. V sled materila, ki je padel na cerkev, so uničene orgle in se je udrl kor. Večsi smo imeli tri cerkve, sedaj nimamo nobene. Smo res vsestransko ubogi.

O verski svobodi v Jugoslaviji

Komunistični frontaši tostran državne meje nepoučenoemu ljudstvu kaj radi govorijo o popolni verski svobodi, ki vlada v Jugoslaviji. Ker so meje zelo trdo zaprte, se le težko izve, kaj vse počenja partijci proti veri, verskim ustanovam in zlasti proti duhovnikom. Koliko ustrahovanja in tudi dejanskega preganjanja in zapostavljanja morajo ti slednji pretrpeti, je nemogoče povedati. Zgovorno priča o položaju sledeče dejstvo: nihče ne sme duhovniku ničesar darovati in duhovnik ne sme ničesar sprejeti, ako nečeta oba najmanj na prisilno delo. Mlačnozobi frkolniki, ki so nosili črne fese, ko so se naši duhovniki borili za slovenski jezik in naše pravice proti fašističnemu nasilju, zmerjajo te naše že osivele gospode in jih izpostavljajo javnemu zasmehu. Začelo se je pa tudi že z načrtanim uničenjem in rušenjem verskih znamenj in kapelic. To se dogaja po vsej Sloveniji in je očitno organizirano. Naj navedemo samo nekaj primerov iz krajev v naših Brdih, katere mnogi poznate. Ob poti, ki pelje z vrha Vipolž proti Kozani je stala kapelica, ki je bila pod varstvom miličnikov porušena in je ljudstvo proti temu javno protestiralo. Slična usoda je zadela križ Križanega, ki je stal na križpotju v Biljani in pred kratkim kapelico v Višnjeviku, ki je bila zgrajena zaradi zaoblube Materi božji med borbo. Grajsko cerkvico na Dobrovem so spremenili v delavnico.

Radio Trst II

(300,6 m — 832 Kc-sec.)
Dnevne oddaje: 7.00-7.45, 11.30-14.30, 17.30-24.00.
Ob nedeljah: 7.15-24.00 neprekinjeno.
Poročila dnevno: 7.15, 12.45, 14.00, 19.45, 23.15.
Ob nedeljah: 7.45, 12.45, 19.45, 23.15.
Dnevni pregled tiska: 14.15 (izvzemni nedelje).
Nedelja, 18. 12. 1949: 8.45 Slovenske narodne izvaja na harmoniki Marijo Sancin. — 9.00 Kmetijska oddaja. — 13.00 Glasba po željah. 15.00 Sprehodi po našem podeželju. — 1.30 Oddaja za najmlajše - ponovitev - Trnjučica. — 17.00 Kar vsakdo rad poslušala. 19.00 Pogovori z ženo. — 21.00 Z domače knjižne police. — 21.30 Lahka glasba.
Ponedeljek, 19. 12.: 13.00 Iz nemške glasbenega sveta. — 19.00 Evropski obnovitveni načrt. — 20.10 Lahka solistična glasba. — 21.00 Bruckner: Simfonija št. 9 v de-molu.
Torek, 20. 12.: 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Nekaj Vivaldovih skladb. — 19.00 Filmski trak. — 20.00 Operne arije in dvospevi. 21.00 Vzori mladini - Luter Burbank - Ameriški Mišurin - zgodba ameriškega botanika. — 21.30 Sibelius: Simfonija št. 1. —

22.40 Večerne melodije.
Sreda, 21. 12.: 13.00 Iz španskega glasbenega sveta. — 18.00 Mamič pripoveduje. — 19.15 Glasba raznih narodov. — 21.00 Razgovori pred mikrofonom. — 22.00 Simfonični koncert.

Četrtek, 22. 12.: 13.00 Slovenski narodni motivi ob spremljavi harmonike in pevskega tria. — 19.00 Slovenščina za Slovence. — 20.10 Vokalni koncert sopranistke Otte Ondine. — 21.00 Radijski oder - Tadeusz Rittner: »Don Juan« - drama v treh dejanjih, nato Lahka večerna glasba.
Petek, 23. 12.: 13.00 Glasba po željah. — 18.40 Schramel kvintet.

19.00 Tržaški kulturni razgled. 21.00 Mojstri besede. — 21.30 Dvorjak: Simfonija št. 2 v d-molu. — 22.30 Večerni koncert. Sobota, 24. 12.: 12.00 Ljudje in nazori. — 13.40 Slovenski narodni motivi. — 18.00 Glasbeno potovanje. 18.30 Oddaja za najmlajše - Pepe modrijan. — 19.00 Operna glasba. — 20.10 Božični večer.

Odgovorni urednik: dr. Janko Ječ
Tiska: tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu
SPREJMEM VAJENCA za specialno trgovino, starega 14-15 let, po možnosti iz okolice Trsta. — Naslov pri upravi lista.

Za božič in novo leto
DARUJTE in OLEPŠAJTE SVOJ DOM s predmeti, ki jih dobite v veliki izbiri pri tvrdki

Kerže
Piazza S. Giovanni 1

Jedilni pribor, namizni porcelan in steklenino, kuhinjske tehtnice, električne likalnice in štedilnike.

Tvrdba Telefon 69-21

E. Quittan & Co.
ul. S. Anastasio 8 (dvorišče)

naznanja cenjenim odjemalcem, da ima na razpolago izborna istrska vina po zmerni ceni. DOSTAVA NA DOM.

Lovci, pozor!
KUNE BELICE - KUNE ZLATICE za direkten eksport v Ameriko
PLACA NAJBOLJSE po dnevnih cenah

M. Fischer
TRST, VIA PIETA' 24
(Telefon 93,134)

Mizarji kmetovalci podjetniki
Deske smrekove, maslene snove in trdih lesov, trame, oke, ne plošče, furnir, parkete in drova nudijo najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

Največjo izbiro podlog Vam po zmernih cenah nudi

TVRDKA
A. PERTOT - FODERAMI
TRST
ulica Ginnastica 22 - telefon 95-998

NECCHI novi model B U

za vezenje, krpanje, obšivanje lukenj, prišitje gumbov, čipke, cikcakaste šive. Vsa dela se izvršujejo brez okvirja. Pouki za vezenje brezplačno.

SIVALNI STROJI na industrijski tok za čevljarje in krojače. PRODAJA NADOMESTNIH DELOV. RADIO APARATI najboljših znamk pri

TULLIO
TRST - ul. C. BATTISTI št. 12
Tel. 65-33 - TRZIC, na Korzu

Največjo izbiro

ZIMSKIH PLAŠČEV, POVRŠNIKOV, LODNOV, DEŽNIH PLAŠČEV, OGRINJAL (mantelline) po brezkonkurenčnih cenah

dobite pri

Magazzini del Corso
Trst - Corso, 1

Tržaško krznarstvo - Pellicceria Triestina
TRG SV. IVANA (Piazza S. Giovanni) št. 4 - III. nadstropje
UGODNOSTI PRI PLAČEVANJU